

SAMARBEJDE MELLEML SKOLE OG HJEM

Det hedder i folkeskolelovens første paragraf, at *folkeskolen er den kommunale skole*. Det er således i adskillige henseender *de lokale myndigheder*, der afgør, hvorledes skolevæsenet skal opbygges og indrettes.

Forældrene har gennem valgretten til Folketinget og de kommunale råd indflydelse på, hvordan skolelovgivningen udformes og administreres. Men herudover er der sikret forældrene en mere *direkte* indflydelse på skolens forhold gennem de bestemmelser, loven om det kommunale skolevæsens styrelse og tilsyn rummer. Forældrene deltager i valget af medlemmer til skolekommissionen og - hvor sådanne findes — til skolenævn. Vedrørende den måde, hvorpå skolekommission og skolenævn vælges, og de opgaver, der er henlagt til de to institutioner, henvises til loven.

Medens der således findes klare bestemmelser om forældrenes rettigheder, hvor det drejer sig om de lovhjemlede institutioner, er der ikke udformet nærmere retningslinjer for det direkte *samarbejde mellem skole og hjem*. Læseplansudvalget har derfor fundet det hensigtsmæssigt at gøre rede for nogle sider af dette spørgsmål, men det må understreges, at redegørelsen ikke må opfattes som et skema, der vil kunne benyttes alle vegne. Den kendsgerning, at skolernes vilkår ikke er ens fra sted til sted, betyder selvsagt, at de samme samarbejdsformer ikke kan anvendes overalt.

Det er umiddelbart indlysende, at de små og de mindre skoler har lettere ved at skabe kontakt imellem skole og hjem, end den større skole har. Ved de små skoler vil det ofte være sådan, at læreren — eller lærerne - før skolegangen begynder, kender børnene og det miljø, hvori de er vokset op, ligesom læreren under hele barnets skolegang har let adgang til at drøfte problemer med forældrene.

De små skolars tal er jo imidlertid svindende, og det vil derfor i stigende grad være nødvendigt at bruge de samarbejdsformer, der er udviklet ved skoler med en større forældrekræds.

Adskillige steder anvender man ud over meddelelsesbogen, der er omtalt i Undervisningsvejledning for folkeskolen I kapitel 30, en *kontaktbog*, i hvilken skole og forældre kan meddele sig til hinanden. Således kan der her af hjemmene gives oplysninger om forsømmelser, fremsættes begæring om fritagelse for skolegang osv.

Efterhånden har de såkaldte *forældredage* vundet ret stor udbredelse. I almindelighed praktiseres de på den måde, at skolen én gang eller et par gange i årets løb indbyder forældrene til at aflægge besøg på skolen, for at de ved selvsyn kan danne sig et indtryk af arbejdet. Det er det daglige arbejde, forældrene på denne måde bliver vidne til - ikke eksamenspræstationer.

Erfaringen viser, at forældre til elever på skolens første trin møder i betydeligt antal,

men at fremmødet daler, efterhånden som eleverne når de højere klassetrin.

En anden kontaktmulighed, der benyttes en hel del, er *særlige sammenkomster*, hvor såvel forældre som elever deltager, og hvor eleverne enten løser en eller anden konkret opgave eller gør rede for klassens lejrskoleophold, for en ferierejse, for afslutningen af et større emnearbejde eller lignende. Er der tale om elever, der opholder sig på svagbørnskolonier m. v., kan særligt tilrettelagte forældredage være med til at skabe nyttige kontakter.

En tredje form er *klasseforældremøder*, hvor forældrene indbydes til skolen for at blive orienteret af klasselæreren eller skolens leder med henblik på en drøftelse af problemer af fælles interesse for hjem og skole. Den almindeligste fremgangsmåde ved et sådant møde er, at der fra skolens side gives en redegørelse for ét eller flere konkrete problemer, hvorefter der føres en almindelig forhandling, under hvilken forældrene kan stille spørgsmål.

Sådanne klasseforældremøder frembyder en udmærket anledning til at sætte forældrene ind i spørgsmål vedrørende undervisningsfagene, de metoder, der anvendes, og andre praktiske problemer. Den udvikling, der har fundet sted i de senere år - og som ikke mindst Undervisningsvejledning for folkeskolen I er et udtryk for - har medført betydelige ændringer på mange områder, og hjemmene bør afgjort orienteres om disse ændringer.

Klasseforældremøderne giver endvidere forældre og lærere god mulighed for at lære hinanden at kende. Forældrene kan herigennem søge at skabe sig et korrekt billede af deres muligheder for at støtte læreren i hans bestræbelser på at skabe de bedste betingelser for deres børns liv og arbejde i skolen.

Det er klart, at der ikke kan opgives bestemte normer for antallet af klassemøder. Nogle steder vil ét årligt klasseforældremøde være fuldt tilstrækkeligt, og andre steder vil der være behov for flere møder.

Ved mange skoler holdes der ud over

klasseforældremøderne *større forældremøder*. Her indbydes samtlige forældre til at komme på skolen på én gang for at blive orienteret om problemer af fælles interesse.

I den nuværende overgangstid fra gammel til ny skolelov har foredrag om den ny lov og dens muligheder naturligvis ganske særlig interesse ved sådanne møder. Foredragene ledsages hyppigt af filmforevisning og efterfølges næsten altid af spørgetime, hvor forældrene kan få de i foredraget rejste problemer yderligere belyst.

Det er dog indlysende, at disse større forældremøder ikke frembyder de samme muligheder for direkte kontakt mellem forældrene og skolen som f. eks. klasseforældremøderne.

I de senere år er klasseforældremøderne mange steder blevet afløst af eller kombineret med *samtaler mellem lærerne og de enkelte forældrepar*. Dette kan foregå på den måde, at klasselæreren meddeler børnenes forældre, at han - samt eventuelt de kolleger, der har en væsentlig del af undervisningen i den pågældende klasse - en nærmere angivet aften vil være at træffe på skolen, og at man - dersom man ønsker at tale med ham - kan få adgang dertil. Ved sådanne »konsultationer« har forældrene bedre mulighed for at drøfte deres børns specielle problemer med lærerne.

Enkelte steder er samtalerne lagt ud i hjemmene. Det er en overordentlig givende form, men den lægger selvsagt beslag på megen tid og er også på anden måde krævende for læreren.

Når forholdene taler derfor, kan et nærmere samarbejde imellem skole og hjem arrangeres gennem oprettelse af *studiekredse* eller *samtalekredse*, hvor sådanne emner gennemgås, der har almen interesse for de deltagende forældre, som f. eks. disciplinære problemer, lektielæsning, de første skoleår, eksamensproblemer, skolen og erhvervslivet, pubertetsvanskeligheder, handicappede børns undervisning etc. I sådanne studiekredse eller samtalekredse kan eventuelt anvendes en grundbog, således at for-

ældrene f. eks. kan skiftes til at indlede om de forskellige emner, der er behandlet i grundbogen.

Desuden kan skole og hjem samarbejde f. eks. ved tilrettelæggelse og gennemførelse af *skolefester, udflugter, indsamlinger*, ved *afslutningen på skolekøkkenarbejdet*, ved *gymnastikfester, sang- og musikstævner m. v.*

Som anført ovenfor er det ugørligt at opstille faste regler for samarbejdet mellem skole og hjem. Hvert enkelt sted må man finde frem til de former, der bedst svarer til de lokale forudsætninger.

I det følgende skal omtales nogle af de specielle problemer, hjemmene bør orienteres om.

I løbet af 5. skoleår skal der ved de større skoler tages stilling til elevernes fordeling på forskellige linjer i henhold til lovens bestemmelser. I et særligt cirkulære (af 29. december 1958) er der givet nærmere regler for, hvornår deling kan undlades. En forudsætning herfor er, at forældrene til et flertal af børnene i 5. klasse ønsker, at klassen skal videreføres udelt i 6. og 7. skoleår; det må dog understreges, at dette ikke er en ret, forældrene har, men en mulighed, der kan udnyttes, hvis de praktiske forhold tillader det.

Megen forældreinteresse knytter der sig til spørgsmålet om børnenes placering ved udgangen af 7. skoleår, og skolen har en stor opgave i at give forældrene oplysninger om de muligheder, der foreligger for det enkelte barn.

Det er ønskeligt, at skolen i løbet af barnets 6. og 7. skoleår over for hjemmet gør rede for barnets forudsætninger med hensyn til den fortsatte skolegang, således at afgørelsen om placeringen ikke kommer som noget uventet for hjemmet.

I 7. skoleår skal det tilbydes de børn, der kan have udbytte deraf, at deltage i undervisningen i yderligere et fremmedsprog og/eller matematik. Der vil også kunne blive tale om andre valgfri fag, når omstændighederne taler derfor. Men især de valgmuligheder, der knytter sig til 8. og 9.

klasse, vil nødvendiggøre en nøje kontakt mellem hjem og skole.

Det er en af forudsætningerne for, at forældrene kan danne sig et indtryk af barnets muligheder, at der gives oplysning om de områder, der særlig synes at ligge for børnene. Måden, hvorpå skolens tilbud kommer til forældrene med hensyn til 8. og 9. klasse, kan varieres. De små skoler, hvor der kun oprettes en enkelt 8. og 9. klasse, og som ikke arbejder sammen med andre, vil selvsagt have vanskeligheder ved at opstille et betydeligt antal valgmuligheder, medens der for de større skoler - og for skoler, der deltager i et samarbejde - vil være en række tilbud at give (jf. 1. del af undervisningsvejledningen side 244 ff.).

I forbindelse med erhvervsorientering og erhvervspraktik vil der ofte være god lejlighed til at gennemføre fælles arrangementer for forældre og børn. I mange byer har man således i de senere år arrangeret særlige erhvervsorienteringsaitener, hvor egnens erhverv lader sig repræsentere på skolen, således at forældre og børn sammen kan gå fra bord til bord og orientere sig om de erhverv, der særlig interesserer. Også afslutningen af en erhvervspraktik-periode kan danne et udmærket grundlag for en fælles aften med udveksling af erfaringer og synspunkter.

Om selve undervisningen i 8. og 9. klasse gælder, at den frembyder så mange nye træk, at det vil være ønskeligt, at forældrene er bekendt med de ny synspunkter, således at de mere effektivt kan hjælpe børnene og dermed skolen.

For de børn, som den afleverende skole finder uegnede — eller kun »måske egnede« — til optagelse i 1. realklasse, skal forældrene ifølge bekendtgørelse af 9. februar 1961 have adgang til at kræve gennemført en optagelsesprøve. Forældrene skal da over for skolen skriftligt udtrykke ønske herom.

Det må anses for sandsynligt, at elever, som skolen finder uegnede, kun i de færreste tilfælde vil blive optaget i 1. realklasse.

En skriftlig henvendelse kræves også fra de forældre, der ønsker deres børn optaget i

en gymnasieskoles 1. realklasse. De fornødne blanketter vil blive stillet til forældrenes rådighed af skolerne. Men det understreges, at der i almindelighed kun vil kunne gives udtryk for ønske om optagelse i en bestemt skoles realafdeling, for så vidt det drejer sig om placering i en gymnasieskole. Inden for de enkelte kommunale skolevæsener er man ikke forpligtet til at lade børnene skifte skole, uanset om forældrene fremsætter ønske derom.

Særlige problemer knytter der sig til pubertetsårene. Børnenes færden kan i denne periode i mange tilfælde give anledning til bekymringer, og det er derfor af betydning, at hjem og skole holder hinanden underrettet om de specielle forhold, der måtte gøre sig gældende.

Ved de skoler, hvor seksualundervisning gives, vil hjemmene i almindelighed blive spurgt, om de ønsker, at deres børn skal deltage i egentlig seksualundervisning eller ej.

På en række områder har skolen i de senere år måttet tage sig af sociale foranstaltninger af forskellig karakter. Alle disse praktiske foranstaltninger berører samarbejdet mellem skole og hjem. Der tænkes i denne forbindelse især på lægeordningen. Det er her en selvfølge, at forældrene til børnene i de yngste klasser må være til stede ved en første lægeundersøgelse og i det hele holde sig i nøje kontakt med skolelæge og skolesundhedsplejerske om barnets helbredstilstand. De oplysninger, der gives i forbindelse med lægeundersøgelsen, er naturligvis også i de fleste tilfælde af interesse for læreren.

Spørgsmålet om samarbejde mellem hjem og skole har ligeledes været drøftet i tilslutning til lektieproblemet. I hvilket omfang skal hjemmene assistere med hensyn til lektielæsning? Der kan ikke gives noget generelt svar på dette spørgsmål. Det afhænger af mange forskellige faktorer: forældrenes muligheder for at assistere, børnenes forudsætninger, deres indstilling o. a.

I almindelighed kan det vel siges, at forældrenes interesse og støtte er stimulerende

for børnenes lektielæsning, men en interesse, der giver sig udslag i, at man hjælper børnene over alle de vanskeligheder, der viser sig i skolestoffet, kan være uheldig, for så vidt som dette vil vænne børnene fra selv at klare problemerne.

I stigende grad søger skolen at gøre undervisningen funktionel, således at den egentlige lektielæsning indskrænkes til fordel for en mere modnende tilegnelse af stofet.

Handicappede børn

Få af folkeskolens opgaver indbyder mere naturligt til samarbejde mellem hjem og skole end undervisningen af det handicappede barn. Det er på særlig måde knyttet til forældrene og forældrene til det. De mange tanker, der følger barnet, bliver også skolen til del.

Folkeskolen gør kun sin pligt, når den tilrettelægger fyldestgørende undervisning også for det barn, der har svært ved at følge med, men alligevel kalder denne undervisning i særlig grad på forældrenes medleven og tillid. Ofte trænger forældrene til at tale om deres barn og dele tanker om dets fremtid med andre. De søger naturligt til skolen, der kender barnet og har mange forudsætninger for at råde, blandt andet ud fra erfaringer med andre børn og hjem.

Det kræver megen takt og forståelse at vejlede forældre til handicappede børn. Der er sjældent brug for at udtrykke medlidenhed og endnu mindre falsk optimisme. Forældrene skal gennem forsigtig vejledning selv finde frem til en vurdering af deres barn, der tilfredsstillende både følelse og forstand.

Iværksættelse af specialundervisning er ikke betinget af, at barnets forældre giver tilslutning dertil. Men det er af stor betydning for et gunstigt resultat af undervisningen, at hjemmet er positivt indstillet. Derfor bør ingen lejlighed forsømmes til kontakt. Hjemmet må så tidligt som muligt underrettes, når skolen overvejer ændringer i barnets placering i skolen, og det må altid

underrettes, når sådanne foranstaltninger træffes.

Der bør etableres et samarbejde, som vedligeholdes under den fortsatte undervisning. På den anden side er det ikke rigtigt for længere tid at unddrage et barn den rette undervisning på grund af forældrenes modstand. Men det vil være sjældent, at den ikke svinder, når hjem og skole i forening har fulgt barnets nederlag i forhold til den almindelige undervisning gennem nogen tid.

Når børnene trives i specialklasserne, er det let at samle deres forældre til skolens arrangementer. Sådanne sammenkomster bør have konkret indhold. Man kan vise elevarbejder, nyt undervisningsmateriale eller nye undervisningsmetoder og eventuelt slutte af med et kort foredrag.

Forældrene skal forstå og have tillid til, at skolen altid vælger den form for specialundervisning, der samtidig med at være fyldestgørende griber mindst ind i barnets almindelige skolegang. I dette forhold er den

skolepsykologiske rådgivning hjemmets og folkeskolens fælles garant. Mange misforståelser kan ryddes af vejen, før de gør fortræd, mange oplysninger, der ellers ikke ville være kommet frem, kan formidles og tillid til skolens arbejde opbygges gennem skolepsykologisk rådgivning. Mange forældre får netop den første kontakt med folkeskolen, når de søger skolepsykologisk vejledning i spørgsmålet om, hvornår deres barn kan begynde at gå i skole.

Mest personligt knyttes båndene i de tilfælde, hvor barnet ikke kan gå i skole, men må undervises i hjemmet, på sygehus eller behandlingshjem.

Specialundervisning og skolepsykologisk virksomhed forudsætter et nært samarbejde mellem hjem og skole, og skolen får gennem disse bestræbelser nye muligheder for at komme hjemmene i møde, og hvert hjem, der slutter op om skolen, er med til at skabe den positive indstilling i forældrekredsen, der er så afgørende for, at arbejdet kan lykkes.